

Θράκη 1913, το κράτος των 56 ημερών

Γράφει: Ο Δημήτρης Περδίκης

Κατά τον Α΄ Βαλκανικό Πόλεμο, τον Οκτώβριο του 1912, η Βουλγαρία κατόρθωσε να καταλάβει σχεδόν όλη την Θράκη. Κατά τον Β΄ Βαλκανικό Πόλεμο που ακολούθησε, η Δυτική Θράκη κατελήφθη από ελληνικά στρατεύματα, η δε Ανατολική Θράκη ανακαταλήφθηκε από τους Τούρκους.

Τη 14η Ιουλίου 1913 Σύνταγμα Κρητών της 8ης μεραρχίας κατέλαβε την Κομοτηνή. Στις 7 Αυγούστου είχαν βρεθεί γραμματόσημα της οθωμανικής διοίκησής, τα οποία είχαν επισημανθεί με τον ελληνικό θυρεό και με επιγραφή «ΕΛΛ. ΔΙΟΙΚ. ΓΚΙΟΥΜΟΥΛΤΖΙΝΑΣ» και νέες τιμές σε ελληνικό νόμισμα.

Μετά τη λήξη του πολέμου συνεκλήθη συνέδριο στο Βουκουρέστι για τη ρύθμιση των θεμάτων των βαλκανικών πολέμων. Το συνέδριο του Βουκουρεστίου αποφάσισε, μετά από έντονες διπλωματικές διεργασίες, την απόδοση της Δυτικής Θράκης στη Βουλγαρία.

Έντονη ήταν η ανησυχία των πληθυσμών που κατοικούσαν στη Δυτική Θράκη για την τύχη τους. Κατά την προηγούμενη κατοχή της περιοχής από τις βουλγαρικές δυνάμεις (Οκτώβριος 1912 έως Ιούλιο 1913) οι Βούλγαροι είχαν δείξει τις προθέσεις τους να πραγματοποιήσουν πογκρόμ ή εθνοκάθαρση κατά των μη Βουλγάρων που κατοικούσαν εκεί. Σχεδόν όλες οι οικογένειες των Ελλήνων είχαν απομακρυνθεί από την πόλη της Κομοτηνής και είχαν εξοριστεί σε κάποια χωριά.

Ένα κείμενο γραμμένο στη γαλλική γλώσσα απεστάλη προς τις μεγάλες δυνάμεις. Το υπέγραψαν οι μητροπολίτες: Χρυσανθος Κομοτηνής, Διδυμοτείχου Φιλάρετος και Τραπεζούντος Νικόλαος. Με αυτό ζητούσαν όπως η Δυτική Θράκη ενωθεί με την Ελλάδα ή να μείνει κράτος αυτόνομο και ουδέτερο. Οι Θρακιώτες αυτονομιστές έστειλαν επιτροπές στην Ελλάδα και την Τουρκία για να ζητήσουν βοήθεια στο εγχείρημά τους. Ο μητροπολίτης Χρυσανθος συναντήθηκε με τον Ελευθέριο Βενιζέλο, ο οποίος του δήλωσε πως το θέμα έχει κλείσει και τίποτα δεν μπορεί να αλλάξει για την υπαγωγή της Θράκης στη Βουλγαρία. Η Ελλάδα είχε υπογράψει ήδη τη συνθήκη του Βουκουρεστίου, η οποία και τη δέσμευε.

Η Τουρκία όμως τους δέχτηκε πιο ευνοϊκά. Στην Κωνσταντινούπολη είχε φτάσει αντιπροσωπεία Μουσουλμάνων, Ορθοδόξων και Εβραίων Θρακών. Ο Γάλλος πρέσβης τους βοήθησε, η τουρκική κυβέρνηση τους φέρθηκε εγκάρδια. Εκεί τότε με γαλλική βοήθεια συντάχθηκε ο καταστατικός χάρτης της αυτόνομης πολιτείας. Οι πρεσβείες της Μεγάλης Βρετανίας, της Αυστρίας και της Ρωσίας όμως αρνήθηκαν να τους δεχθούν.

Η Τουρκία απέστειλε στη Δυτική Θράκη στρατιώτες μεταμφιεσμένους σε χωρικούς. Τούρκοι αξιωματικοί επικεφαλής σωμάτων τσετών πέρασαν στη Δυτική Θράκη και άρχισαν τις επιθέσεις σε βουλγαρικά χωριά, καίγοντας τα χωριά Μοναστήρι και Σισανλί (Ποντίκια), όπου σκότωσαν 42 γυναικόπαιδα. Και η Βουλγαρία όμως είχε προχωρήσει πριν λίγες εβδομάδες σε ομαδικές σφαγές Τούρκων αμάχων στη Βουλγαρία, όταν είχε γίνει γνωστή η ανακατάληψη της Αδριανούπολης από τον τουρκικό στρατό.

Το αυτονομιστικό κίνημα είχε ξεκινήσει από μουσουλμάνους ορεινών χωριών της Ροδόπης στις 16 Αυγούστου. Οι κινηματίες έφτασαν στην Κομοτηνή στις 31 Αυγούστου 1913. Ο ελληνικός στρατός είχε ήδη εγκαταλείψει από τις 13 Αυγούστου την πόλη. Τελευταίος είχε φύγει ο Κρητικός λοχίας Γεώργιος Παπαηλιάκης, ο οποίος πήρε μαζί του και τη σημαία από το Διοικητήριο, δώρο της αδελφότητας Ελληνίδων Κομοτηνής.

Στις 31 Αυγούστου 1913 έγινε η ανακήρυξη της Αυτονόμου Πολιτείας της Δυτικής Θράκης. Ονομάστηκε και το κράτος των 56 ημερών. Φρούραρχος της πόλης τοποθετήθηκε Έλληνας. Αμέσως ανέλαβε καθήκοντα η «Προσωρινή Κυβέρνηση της Δυτικής Θράκης» με πρόεδρο τον Μεχμέτ Χαφούζ Σαλάχ Εφέντη. Μέλη της ήταν οι Σουλεϊμάν Ασκερή Μπέη, Ρεσίτ Μπέη, Ρεϊφ Μπέη, ο επίσκοπος Μαρωνείας Νικηφόρος, ο Αρμένιος Μ. Ταμπακιάν και ο Εβραίος Γιακά Κασαβή. Γραμματέας ορίστηκε ο Χαφούζ Γκαλήπ, ο οποίος μετά την ένωση της Θράκης με την Ελλάδα, το 1920 έγινε βουλευτής της Ελληνικής Βουλής. Προσωρινοί διοικητές διορίστηκαν στην Γκιουμουλτζίνα (Κομοτηνή) Τούρκος και στο Δεδέαγατς (Αλεξανδρούπολη) και Σουφλί Έλληνες

Το ιδρυθέν κράτος είχε έκταση 8.600 τ.χ. και πληθυσμό περί τους 500.000 κατοίκους, από τους οποίους οι μισοί περίπου ήσαν Έλληνες και οι υπόλοιποι ήσαν Τούρκοι, Πομάκοι, Αρμένιοι, Εβραίοι, Βούλγαροι και Λεβαντίνοι.

Δημιουργήθηκε στρατός και σημαία. Εκδόθηκαν γραμματόσημα, ετοιμάστηκαν διαβατήρια και κυκλοφόρησε εφημερίδα.

Η Τουρκία ήταν φιλική με τους αυτονομιστές μέχρι τις 10 Οκτωβρίου 1913, οπότε υπέγραψε τη συνθήκη με τη Βουλγαρία. Με τη συνθήκη αυτή η Τουρκία αναγνώρισε τη βουλγαρική κυριαρχία στη Δυτική Θράκη και η Βουλγαρία της τουρκική κυριαρχία στην Ανατολική Θράκη

Τότε για πρώτη φορά η Βουλγαρία έστειλε στρατό και λοιπό προσωπικό για να ασκήσει την εξουσία της στη Δυτική Θράκη βάσει των συνθηκών Βουκουρεστίου και Κωνσταντινουπόλεως. Τότε βέβαια καταλύθηκε και η αυτόνομη διοίκηση στις 25 Οκτωβρίου 1913.

Στη συνέχεια η βουλγαρική διοίκηση, που ανέλαβε, φρόντισε να εξορίσει ή να απελάσει ολόκληρο τον ελληνικό πληθυσμό. Τον Νοέμβριο του 1914 επισκέφθηκε τη Θράκη ο Βούλγαρος μονάρχης Φερδινάνδος. Τότε άρχισε ένας μαζικός εποικισμός από Βουλγάρους στη Ροδόπη. Οι δε εκκλησίες, τα σχολεία και η μητρόπολη έγιναν όλα βουλγαρικά.

Το 1918 η Δυτική Θράκη απελευθερώθηκε από συμμαχικά στρατεύματα που ίδρυσαν τη Συμμαχική Διοίκηση Θράκη.

Το 1920 η Δυτική Θράκη ενσωματώθηκε στη μητέρα Ελλάδα.

Τα πρώτα γραμματόσημά του το «Κράτος της Δυτικής Θράκης» τα κυκλοφόρησε στις 8 Σεπτεμβρίου 1913 με δυο σφραγίδες με επιγραφή Μαουαρεσί Χουκουμέτ, ήτοι Προσωρινή Κυβέρνηση. Με αυτή σφράγιζαν φύλλα χαρτιού και έτσι δημιούργησαν γραμματόσημα αποκοπτόμενα με ψαλίδι. Το ένα με αναγραφόμενη αξία 1 πιάστρα σφραγιζόταν με μπλε μελάνι, Το δεύτερο με αξία 2 πιάστρες με βιολέ μελάνι. Οι σφραγίδες ετίθεντο και σε φακέλους στην άνω δεξιά γωνία και έτσι δημιουργούσαν μονόφυλλα.

Λίγες ημέρες αργότερα με τον ίδιο τρόπο δημιούργησαν δύο όμοιου μεγέθους σφραγίδες με άλλη επιγραφή «Χουκουμέτ Μουστουκλिसί, δηλαδή «Αυτόνομη Κυβέρνηση».

Ακόμα δημιουργήθηκαν σε μικρότερες διαστάσεις (19½ X 29½ χιλ.) τρεις σφραγίδες με αξίες 10 παράδες (κόκκινο μελάνι), 20 παράδες (βιολέ) και 1 πιάστρο (μπλε) με την ίδια επιγραφή.

Όλα αυτά υπάρχουν σε ένα μεγάλο πλήθος χαρτιού απλό, διαφανές, ραβδωτό, με υδατόσημο. Επίσης, δημιούργησαν, σε διάφορες ποικιλίες, όπως γραμματόσημα σε λάθος χρώμα μελανιού ή και σε άλλο χρώμα μελανιού, ζεύγη αντίποδα κ.ά. που δείχνει πως είχαν να εξυπηρετήσουν... διάφορες φιλοτελικές προτάσεις ή ίσως είχανε... μεθύσει και δεν ξέρανε τι κάνανε. Μάλλον το πρώτο ίσχυε!

Τον Οκτώβριο είχαμε και άλλες επισημάνσεις πάνω σε βουλγαρικά γραμματόσημα με επιγραφές πάντα στα τουρκικά με αραβική γραφή, άλλα σε χρώμα μπλε και άλλα σε χρώμα κόκκινο.

Επίσης, δημιουργήθηκαν στα ελληνικά γραμματόσημα, λιθογραφικά και εκστρατείας.

Έγινε ακόμα μία έκδοση τυπογραφικής επισημάνσης σε τουρκικά γραμματόσημα 1909-13. Σειρά 6 αξιών. Η έκδοση αυτή κυκλοφόρησε μόνο στο Δεδέαγατς (Αλεξανδρούπολη), όπου οι κάτοικοι με την αποχώρηση του ελληνικού στόλου και, ενώ περίμεναν με φόβο να φτάσουν οι Βούλγαροι, είδαν να έρχονται οι αυτονομιακοί από την Κομοτηνή με επικεφαλής Έλληνα διοικητή.

Αυτά όλα συνέβαιναν στη Δυτική Θράκη του 1913 σε σκηνικό οπερετικό και γραφικό αλλά και δραματικό με τις εκτελέσεις αμάχων.